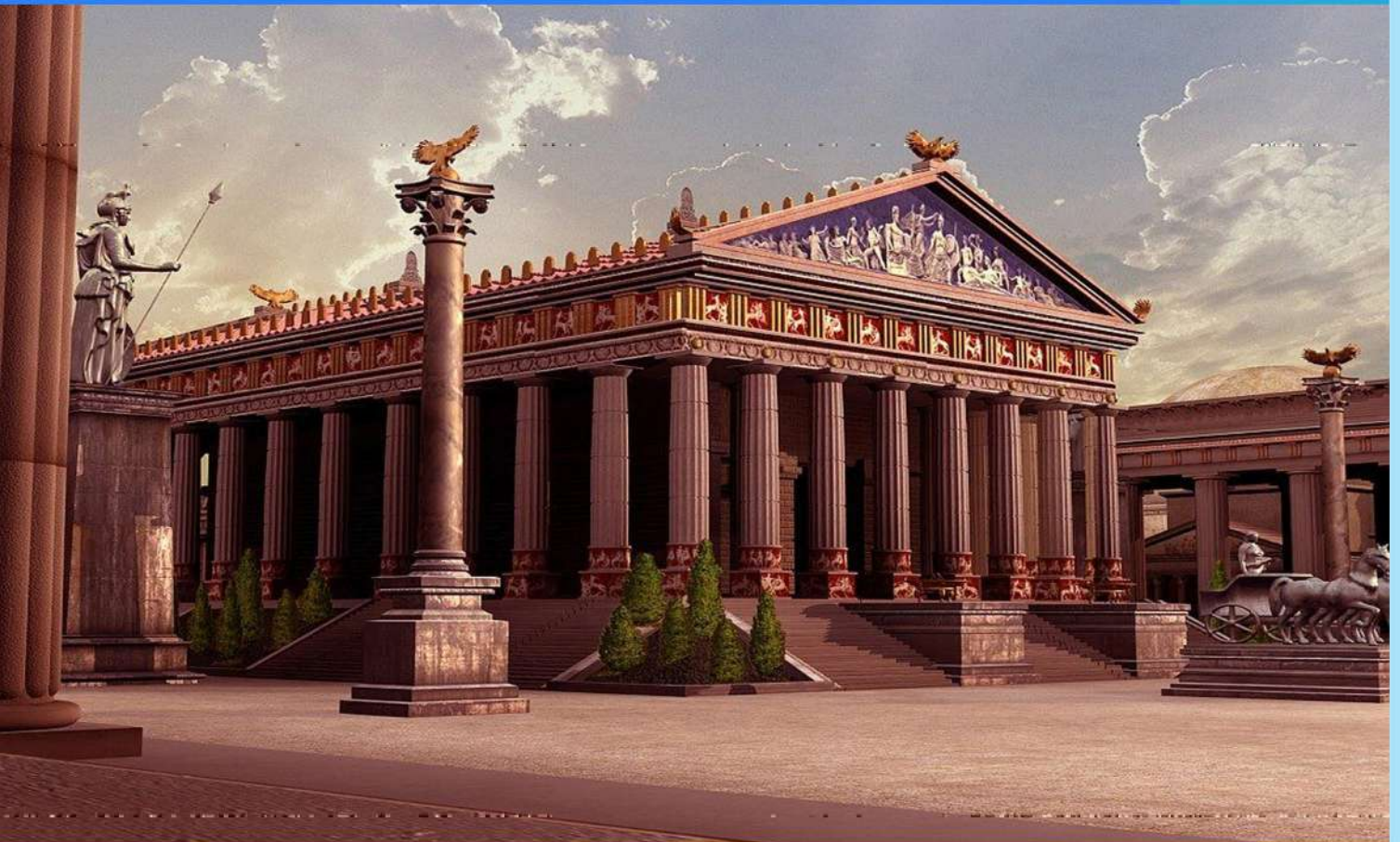

ВІСНИК НАУКИ

ВИПУСК № 1-2022

Міжнародний науковий журнал

<https://world-conf.com/journal>

Рига, Латвія | Одеса, Україна 2022

ISSN 0236-4115

Міжнародний науковий журнал

«ВІСНИК НАУКИ»

№ 1-2022

(щомісячний науковий журнал)

В журналі висвітлюються актуальні теоретичні та практичні проблеми розвитку науки, територій та суспільства. Представлені наукові досягнення вчених, викладачів, фахівців-практиків, аспірантів, здобувачів, магістрантів та студентів науково-теоретичного, проблемного або науково-практичного характеру.

Призначено для викладачів, аспірантів та студентів, для всіх, хто займається науковими дослідженнями в області інноваційного розвитку науки, територій та суспільства.

Статті, що надходять до редакції, рецензуються, публікуються в авторській редакції.

Автори несуть відповідальність за зміст статей, за достовірність наведених у статті фактів, цитат, статистичних та інших даних, імен, назв та інших відомостей, а також за дотримання законів про інтелектуальну власність.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів матеріалів.

Головний редактор журналу:

РАССКАЗОВА ЛЮБОВ ФЕДОРІВНА

Головний редактор: Рассказова Любовь Федорівна

Адреса видавця (редакції): Рига, Латвія

Операційний офіс: Одеса, Україна

<https://world-conf.com/journal>

ISSN 0236-4115

Дата виходу в світ:

02.01.2022 р.

Періодичне

електронне наукове видання

ЗМІСТ (CONTENT)

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

- 1. Шпомер Алла Іванівна, Песік Яна Вікторівна**
ЗМІСТ, ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ4-9
- 2. Шпомер Алла Іванівна, Тарасенко Діана Володимирівна**
ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЯК САНКЦІЯ ЗА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ:
ПОНЯТТЯ, СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ, МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ 10-15

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

- 3. Мокшанова Анна Сергеевна**
ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 16-19

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

- 4. Volovchuk Vladyslav, Cherepanova Yulia**
APPLICATION OF GRAPH DATABASES INSTEAD OF RELATIVE ANALOGUES BASING
ON THE ANALYSIS OF THE ADVANTAGES OF GRAPH DATA MODEL 20-24

ІСТОРИЯ (HISTORY)

- 5. Андрющенко К.Д.**
СВАДЕБНЬЕ ТРАДИЦИИ ГРЕКОВ СЕВЕРНОГО ПРИАЗОВИЯ
(КОНЕЦ XVIII – ПЕРВАЯ ПОЛОВИНА XIX СТ.) 25-28

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

УДК 34

Шпомер Алла Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

Песік Яна Вікторівна

студентка кафедри цивільного, господарського права та процесу

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

ЗМІСТ, ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Анотація: в роботі проаналізоване поняття господарського зобов'язання. Представлені ознаки вище зазначених зобов'язань. Розглянуто класифікацію господарських зобов'язань з точки зору різних дослідників., а також їх особливості.

Ключові слова: господарське зобов'язання, суб'єкт господарювання, зобов'язана сторона, управнена сторона, господарська діяльність.

Господарське зобов'язання являє собою певне правовідношення, при якому один суб'єкт господарювання зобов'язується вчинити певні дії або утримуватися від їх вчинення на користь інших суб'єктів. Значення цих зобов'язань полягає в тому, що, як правило, саме за допомогою них здійснюється перехід від етапу виробництва певного товару до його реалізації та надходження до споживчої сфери. Зважаючи на це, важливим є проаналізувати поняття господарського зобов'язання, його зміст та види.

Визначення господарського зобов'язання міститься в статті 173

Господарського кодексу України, в якій зазначається, що : «господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених цим Кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управнена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку» [1].

Господарські зобов'язання мають свої ознаки, які дозволяють відрізнити їх від інших зобов'язань. Одним із суб'єктів господарського зобов'язання є суб'єкт господарювання, а другим суб'єктом є інший учасник відносин у сфері господарювання. Суб'єктами господарського зобов'язання є зобов'язана сторона та управнена сторона.

Окрім цього, для господарських зобов'язань характерна окрема сфера суспільних відносин – це сфера господарювання. Метою господарських зобов'язань є обслуговування господарської діяльності.

Специфічним для господарського зобов'язання є дії, які має вчинити (або утриматися від їх вчинення) один суб'єкт на користь іншого. Це дії господарського чи управлінсько-господарського характеру.

Під змістом господарського зобов'язання слід розуміти сукупність суб'єктивних прав та обов'язків його учасників. Зазвичай, господарське зобов'язання передбачає декілька дій, які передбачають досягнення спільної мети.

Підстави виникнення господарських зобов'язань передбачаються статтею 174 Господарського кодексу України. Відповідно до неї, господарські зобов'язання можуть виникати: «1) безпосередньо із закону або іншого нормативно-правового акта, що регулює господарську діяльність; 2) з акту управління господарською діяльністю; 3) з господарського договору та інших

угод, передбачених законом, а також з угод, не передбачених законом, але таких, які йому не суперечать; 4) внаслідок заподіяння шкоди суб'єкту або суб'єктом господарювання, придбання або збереження майна суб'єкта або суб'єктом господарювання за рахунок іншої особи без достатніх на те підстав; 5) у результаті створення об'єктів інтелектуальної власності та інших дій суб'єктів, а також внаслідок подій, з якими закон пов'язує настання правових наслідків у сфері господарювання» [1].

Зважаючи на чисельність та різноманітність господарських зобов'язань важливою є їх класифікація.

Значна увага класифікації господарських зобов'язань приділена В. В. Лаптевим. Він вважає, що господарські зобов'язання слід класифікувати на: горизонтальні, вертикальні та внутрішньогосподарські. Виходячи з цих відносин, він поділяє зобов'язання на господарсько-оперативні, господарсько-управлінські і внутрішньогосподарські зобов'язання.

Господарсько-оперативні зобов'язання, на його думку втілюються у виконанні суб'єктами господарювання господарсько-оперативних функцій, тобто безпосередньо у здійсненні господарської діяльності.

Господарсько-управлінські зобов'язання втілюються шляхом виконання органами держави управлінських функцій.

Внутрішньогосподарські зобов'язання – це зобов'язання, які втілюються шляхом виконання господарсько-оперативних і господарсько-управлінських функцій у межах одного суб'єкта господарювання [2, с. 287].

На думку М.І. Брагінського доцільно будувати систему зобов'язань на підставі послідовно здійснюваної багатоступеневої класифікації [3, с. 30].

М.М. Агарков вважає, що критерієм класифікації системи зобов'язань має бути мета, якій мають підпорядковуватися зобов'язальні правовідносини [4, с. 116].

Залежно від сукупності прав і обов'язків, які належать суб'єктам господарських відносин, виділяють прості та складні зобов'язання. Залежно від

підстав виникнення господарські зобов'язання можна поділити на договірні та недоговірні, а залежно від співвідношення прав та обов'язків на односторонні та взаємні.

Відповідно до класифікації наведеної Господарським кодексом України, видами господарських зобов'язань є: майново-господарські зобов'язання, організаційно-господарські зобов'язання, соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання. Кожен вид господарського зобов'язання врегульований окремою статтею Господарського кодексу, однак доцільно вважати, що основними видами господарських зобов'язань є майново-господарські та організаційно-господарські зобов'язання. Соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання, в свою чергу, слід вважати різновидами вищенаведених видів зобов'язань.

Майново-господарськими є цивільно-правові зобов'язання, які виникають між учасниками господарських відносин під час здійснення господарської діяльності, та відповідно до яких зобов'язана сторона має вчинити певну господарську дію на користь другої сторони або утриматися від вчинення певної дії, а управнена сторона має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Майново-господарські зобов'язання зазвичай виникають на підставі договору. Суб'єктами майново-господарського зобов'язання можуть бути як суб'єкти господарювання, так і інші учасники.

Організаційно-господарські зобов'язання є наступним основним видом господарських зобов'язань. Особливістю цих зобов'язань є виникнення у процесі управління господарською діяльністю. Таке управління можна охарактеризувати як підзаконну владну діяльність з організації господарських зв'язків, що здійснюється органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією, а також громадянами, громадськими та іншими організаціями, які є засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі

відносин власності [5, с. 208].

Отже, господарські зобов'язання мають свої особливості, які дозволяють виокремити їх з інших зобов'язань. Такими ознаками є суб'єктний склад, мета та дії, які має вчинити зобов'язана сторона. Зміст господарського зобов'язання полягає в суб'єктивних правах то обов'язках суб'єктів цього зобов'язання. Підстави виникнення господарських зобов'язань передбачаються Господарським кодексом. Основними видами господарських зобов'язань доцільно вважати майново-господарські зобов'язання та організаційно-господарські. Майново-господарські зобов'язання виникають при здійсненні господарської діяльності, в той час організаційно-господарські виникають в процесу управління господарською діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної ради України*. Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>. Дата звернення: 14.12.2021.
2. Лаптев В.В. *Хозяйственное право*. М., 1983. 287 с.
3. Брагинский М.И. *Общее учение о хозяйственных договорах*. Минск, 1967. 260 с.
4. Агарков М.М. *Обязательство по советскому гражданскому праву*. М., 1940. 192 с.
5. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / за заг. ред. В.К. Мамутова. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 441 с.

Shpomer Alla Ivanovna

candidate of Legal Sciences, Associate Professor
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

Pesik Yana Viktorovna

student of the Department of civil, economic law and procedure
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

**CONTENT, GROUNDS FOR OCCURRENCE AND
TYPES OF BUSINESS OBLIGATIONS**

***Abstract:** the paper analyzes the concept of an economic obligation. The signs of the above-mentioned obligations are presented. The classification of economic obligations from the point of view of various researchers is considered., as well as their features.*

***Keywords:** economic obligation, business entity, obligated party, managed Party, economic activity.*

УДК 346.9

Шпомер Алла Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

Тарасенко Діана Володимирівна

студентка кафедри публічного та приватного права

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(Чернігів, Україна)

**ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЯК САНКЦІЯ
ЗА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ:
ПОНЯТТЯ, СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ, МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Анотація: у цій статті розглядається питання про відшкодування збитків як санкції за господарське правопорушення.

Ключові слова: санкції, підприємництво, відповідальність.

Дослідження відшкодування збитків як санкції за господарське правопорушення є досить актуальним, адже постає питання щодо проблеми визначення особливостей застосування зобов'язань з відшкодування шкоди у сфері господарювання.

Метою даної роботи є дослідження та аналіз особливостей застосування господарських санкцій, а саме відшкодування збитків. Для визначення сутності порядку застосування збитків, перш за все, слід розмежувати поняття «шкоди» та «збитки». «Шкода» насамперед включає до свого складу майнову і моральну шкоду. Про «збитки» мова йде лише при порушенні майнових прав

суб'єктів сфери господарювання. Відповідно збитками є майнові втрати особи, що відшкодовуються у випадках завдання майнової шкоди.

Наявність таких ознак відшкодування шкоди, як спрямованість на відновлення прав особи, суб'єкта господарських відносин (на відміну, наприклад, від адміністративно-господарських санкцій), та спрямованість на відновлення майнового стану (на противагу, зокрема, на відшкодування моральної шкоди), звертає увагу З.Ф. Татьков [1, с. 125]. Отже, із викладеного можна зробити висновок, що відшкодування шкоди спрямоване на відновлення майнових прав однієї із сторін.

Характеризуючи поняття «відшкодування шкоди», А. В. Янчук розглядає його як засіб захисту і як міру відповідальності. При цьому дослідник уточнює, що відшкодування шкоди як спосіб захисту – це дія особи, спрямована на одержання відшкодування, передумовою застосування відповідного заходу відповідальності, а відшкодування шкоди як міра відповідальності є безпосередня передача пільг зобов'язаною особою на користь уповноваженої особи [2, с. 15].

І.В. Подкользін зазначає, що шкода – це статика їх економічного стану, а відшкодування збитків – це їхня можлива динаміка правового стану, у процесі якої реалізація правової мети та функції шкоди забезпечується зверненням потерпілого до порушника з вимогами про їх грошову компенсацію. Водночас дослідник зазначає, що відшкодування шкоди є багатофункціональним правовим механізмом, оскільки служить не лише мірою відповідальності, але водночас і способом захисту порушених прав сторін договірної зобов'язаності при стягненні їх із зобов'язаної особи та як запобіжний спосіб спонукати їх до належного виконання передбачених договором та законом обов'язків [3, с. 19].

Визначення «збитків» закріплене ч. 2 ст. 224 ГК України, де під збитком розуміються витрати, понесені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також неодержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у

разі належного виконання вимог зобов'язання або дотримання правил здійснення господарської діяльності другою стороною.

Визначення поняття збитків та їх склад наведено також у ЦК України, яке відрізняється від складу збитків за ГК України, зокрема встановлено, що збитками є: 1) збитки, завдані особою; у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальна шкода); 2) доходи, які особа могла б реально отримати за звичайних обставин, якби її право не було порушено (упущена вигода) [4].

За словами В.С. Євтеєва збиток - це грошовий вираз економічних дисбалансів, що виражається в зменшенні майнових активів, збільшенні зобов'язань, перевищенні витрат над доходами [5, с. 9].

С.Л. Дегтярев вважає, що збитки в будь-якому із визначень розуміються як несприятливі наслідки для потерпілого, що виникли в результаті неправомірної поведінки правопорушника [6, с. 10]. Таким чином, можна зробити висновок, що науковці не дійшли до єдиного бачення понять «збитки» та «шкода».

Механізм реалізації відшкодування збитків у сфері господарювання чітко передбачено ГК України, а саме статтею 226. Дана норма передбачає умови і порядок відшкодування збитків, а також права і обов'язки сторін та негативні наслідки їх невиконання, а ч. 2 ст. 226 ГК України вважається новелою господарського законодавства, яку вважаємо за необхідне проаналізувати. Зазначене положення статті закріплює обов'язок сторони, яка порушила своє зобов'язання або знає, що порушить його з настанням строку виконання зобов'язання, повідомити другу сторону про це. Наслідок неповідомлення другої сторони є досить суворим, адже невиконання такої дії позбавляє права правопорушника посилаючись на те, що друга сторона знала і не вжила заходів по запобіганню збиткам і, як результат, позбавляється права вимагати зменшення

розміру збитків, що і є однією з умов застосування такого виду господарсько-правової відповідальності, як відшкодування збитків.

Для відшкодування збитків у сфері підприємницької діяльності характерним є визначення правових підстав застосування цієї форми відповідальності на рівні законодавчих актів і договорів. Так, правові підстави стягнення шкоди у сфері підприємницької діяльності детально викладені в окремих статтях ГК України, а також в інших нормативно-правових актах. При цьому законодавство встановлює підстави стягнення збитків як за договірними, так і позадоговірними зобов'язаннями. ГК України, а саме ч. 3 ст. 274, передбачає що якщо товар не був своєчасно підготовлений до здачі та приймання і підрядник про це не був попереджений, виробник відшкодовує підряднику шкоду, завдану цим. Ч. 1. ст. 322 ГК України за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором капітального будівництва винна сторона сплачує неустойку, а також відшкодовує другій стороні збитки (витрати, завдані другою стороною, збитки або пошкодження її майна, втраченого доходу) у розмірі, не охопленому штрафними санкціями, якщо інше не встановлено законом. Правові підстави застосування відповідальності у вигляді відшкодування збитків у позадоговірних відносинах визначаються, зокрема, у випадках, коли особа використовує чуже комерційне найменування (ч. 5 ст. 159 ГК України), неправомірно використовує комерційну інформацію, що належить суб'єкту господарювання (ч. 3 ст. 162 ГК України) тощо.

У разі необхідності відшкодування шкоди або застосування інших санкцій підприємство чи інша юридична особа - учасник господарських відносин, чиї права чи законні інтереси порушені, з метою безпосереднього вирішення спору з порушником цих прав чи інтересів, має право звернутися до нього з письмовою претензією, якщо інше не встановлено законом [7, с. 149].

У сфері підприємницької діяльності відшкодування шкоди можливе лише за певних умов, через недоведеність яких суди часто відмовляють у задоволенні відповідних вимог суб'єктів господарювання, яким завдано збитків.

Отже, на підставі проведеного дослідження щодо поняття, сфери застосування та механізму реалізації відшкодування збитків, можна зробити певні висновки, що «збитками у сфері господарювання» є об'єктивне зменшення будь-яких майнових та немайнових благ суб'єкта, права або законні інтереси якого порушено внаслідок неправомірної поведінки іншого учасника господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання. Відшкодування збитків активно застосовується у сфері підприємницької діяльності. Механізм реалізації відшкодування збитків у сфері господарювання, чітко передбачено ГК України, який закріплює умови і порядок відшкодування збитків, а також права і обов'язки сторін та негативні наслідки їх невиконання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Татькова, З. Ф. Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». Донецьк: Донец. нац. ун-т, 2009. 238 с.
2. Янчук, А. В. Відшкодування збитків як спосіб захисту цивільних прав та інтересів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»., В. Янчук. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2011. 22 с.
3. Подколзін, І. В. Збитки та їх відшкодування в договірному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»., І.В. Подколзін. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 22 с.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
5. Евтеев, В. С. Возмещение убытков как вид ответственности в коммерческой деятельности / В.С. Евтеев. М.: ИКД «Зерцало-М», 2005. 184 с.

6. Дегтярев, С.Л. Возмещение убытков в гражданском и арбитражном процессе: учебно-практическое пособие / С. Л. Дегтярев. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Волтерс Клувер, 2003. 208 с.
7. Господарське право: Практикум. В.С. Щербина, Г.В. Пронська та інші; За заг. ред. В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер, 2001. 320 с.

Shpomer Alla Ivanovna

candidate of Legal Sciences, Associate Professor
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

Tarassenko Diana Vladimirovna

student of the Department of public and private law
National University "Chernihiv Polytechnic"
(Chernihiv, Ukraine)

**COMPENSATION FOR DAMAGES AS A SANCTION FOR
AN ECONOMIC OFFENSE: CONCEPT, SCOPE,
IMPLEMENTATION MECHANISM**

***Abstract:** this article deals with the issue of compensation for losses as a sanction for an economic offense.*

***Keywords:** sanctions, entrepreneurship, responsibility.*

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ
(ECONOMIC SCIENCE & MANAGEMENT)

УДК 005.7

Мокшанова Анна Сергеевна

студентка спеціальності «Облік та оподаткування»

Одеський національний економічний університет

(Одеса, Україна)

**ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО
КОНТРОЛЮ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА**

***Анотація:** у статті розкрито елементи системи внутрішнього контролю. Розглянуто методика ідентифікації, перевірки та оцінювання можливих фінансових, операційних та інформаційних ризиків підприємства.*

***Ключові слова:** контроль, ризики, управління, аналіз, елементи внутрішньої системи контролю ризиків.*

Інформація, яка дуже важлива для управління ризиками формується на основі результатів контролю ризиків. Контроль ризиків – це спеціалізована спрямованість внутрішнього контролю, яка включає сучасні принципів, методів, підходів та форм перевірки господарської діяльності, які пов'язані з невизначеністю, в контексті неминучих виборів, щоб уникнути значних втрат або отримати додаткові вигоди [1].

Внутрішній контроль, як і управлінська функція, є формою зворотного зв'язку між об'єктом та управлінням, що інформує про поточний стан об'єкта та фактичне виконання управлінських рішень [2]. Контроль, створений в управлінського обліку в основі ризикового підходу, також орієнтовані на ризик. Контролюючі заходи мають бути централізовані в зонах підвищеного ризику.

В елементи внутрішньої системи контролю ризиків підприємства включають:

- сукупність ризиків,
- оцінка ризиків,
- документацію,
- складання бюджету на основі ризиків,
- резервування,
- заходи на ризики,
- оцінку системи внутрішнього контролю.

Контроль над сукупністю ризиків включає забезпечення повноти та правильності створення груп з метою управління у: звичайних та надзвичайними ситуаціях. Усі ризики, виявлені в контексті групи, мають бути зазначені у відповідній документації. Здійснення контролю робить нас впевненим у тому, чи вірно вони згруповані, чи усі ризики, які були виявлені на підприємстві, знаходяться під контролем співробітників, бо це дуже важливо для управління ними. Важливо виявити, як на повідомлення від працівників про ймовірності появи ризиків реагують керівники. З метою отримання повнішої інформації рекомендується періодично проводити опитування та анкетування пересічних працівників підприємства.

Оцінка ризику контролюється для визначення об'єктивних значень та рівнів ризику. Для проведення ефективної оцінки ризиків потрібно:

- встановити стандарти визначення ризику та правила оцінки,
- надати план контролю
- розробити інформаційні посібники щодо ризикованої фінансово-господарської діяльності [3].

Необхідно ретельно перевіряти документуванням інформації про ризики з метою забезпечення повноти, достовірності, участі в документуванні уповноважених осіб. Управління документами має забезпечувати:

- правильне складання документів,

- узгодженість інформації про ризики у первинних та зведених документах,
- належне оформлення документів,
- дотримання часу обробки та відповідність умовам їх зберігання.

Перевірка проводиться згідно з затвердженими правилами та процедурами, визначеними обліковою політикою та іншими нормативно-правовими актами.

При складанні бюджету важливо стежити за обґрунтованістю коригувальних коефіцієнтів та правильністю застосування їх підчас формування бюджетних показників.

Перевірка резервів свідчить про необхідність контролю за складом створюваних резервів, методики їх створення для мінімізації наслідків реалізації ризиків, правильності відомостей, що вноситься до реєстру управлінського обліку.

Внутрішню систему контролю ризиків необхідно постійно оцінювати на предмет її ефективності. Процедура контролю повинна бути ретельно розроблена та спрямована, особливо, на зони з підвищеним рівнем ризику. Зменшити ризики можна шляхом впровадження механізмів контролю в тій чи іншій сфері діяльності [4]. Контрольні процедури робить нас впевненими, на самперед, у тому, що підприємство виконує відповідні заходи щодо зменшення ризиків.

Тому внутрішня система контролю ризиків повинна складатися з політик і процедур для кожного з елементів. Конструкція системи контролю ризиків має бути задокументована за допомогою відповідного Положення з пакетом супровідних документів.

Це допомагає знизити операційний ризик, створюючи контрольоване середовище, яке враховує дії, доступні для бізнесу.

Тому має формуватися підконтрольне середовище з урахуванням на підприємстві доступних заходів, які мають з одного боку сприятиме йому, та знижувати ризики діяльності – з іншого.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль: елементи організації системи. Міжнародний збірник наукових праць. 2016. Вип. 2(11). С.21-42.
2. Станкевич Г. Особливості системи внутрішнього контролю підприємства та роботи внутрішнього аудитора. Аудитор України. 2014. №9(226). С.32-37.
3. Микитюк І. Оцінка ризиків у системі внутрішнього фінансового контролю. ВІСНИК КНТЕУ. 2011. №3. С.42-50.
4. Дорош Н.І. Оцінювання ризиків при проведенні аудиту. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2017. № 4. С.40-47.

Mokshanova Anna Sergeevna

student of the specialty "accounting and taxation"

Odessa National Economic University

(Odessa, Ukraine)

BASIC ELEMENTS OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM ENTERPRISE RISK CONTROL

***Abstract:** the article reveals the elements of the internal control system. The methodology of identification, verification and assessment of possible financial, operational and information risks of an enterprise is considered.*

***Keywords:** Control, Risks, management, analysis, elements of the internal risk control system.*

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

УДК 004.652

Volovchuk Vladyslav

Student, Department of Software Engineering
Kharkiv National University of Radioelectronics
(Kharkiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Cherepanova Yulia

Senior Lecturer, Department of Software Engineering
Kharkiv National University of Radioelectronics
(Kharkiv, Ukraine)

**APPLICATION OF GRAPH DATABASES INSTEAD
OF RELATIVE ANALOGUES BASING ON THE ANALYSIS
OF THE ADVANTAGES OF GRAPH DATA MODEL**

***Abstract:** the author of these theses aims to explore the advantages and aspects of the use of so-called graph databases (DB) instead of relational databases, which are gradually losing their effectiveness because of their inability to deal with current challenges in the area of information technology.*

***Keywords:** database, database management system, relational database, graph database, graph.*

With the development of various types of databases and related management systems, the scope of using databases as a structure for storing and processing information is gradually growing. At the same time, the traditional relational database still remains the most popular to use. This is evidenced, for example, by the monthly popularity ratings of various database management systems (DBMS) from the DB-

Engines project. These are Oracle, MySQL, Microsoft SQL Server and Postgre SQL [1].

However, for more than a decade there has been a clear trend to change the direction of database development. With the advent of most so-called NoSQL-DBMSs in the second half of the 2000s and the expansion of prospects for the use of non-relational data models, the advantages of different types of databases over relational databases are becoming more and more obvious.

One of the promising databases is a graph database – a database designed to store data in the form of a graph. Another definition is any storage structure where interconnected elements are connected without the use of an index [2, p.1]. Relationships in graph databases are higher-order objects, which are the main value of these databases. Graph databases use nodes to store data entities and edges to store relationships between entities. The edge always has a start node, an end node, a type, and a direction. Edges can describe "parent-child" relationships, actions, property rights, and so on. There is no limit to the number and type of relationships that a node may have.

Graph databases have a number of advantages that have already allowed them to gain some popularity among developers. [3] notes such positive sides of graph databases as simplicity, clarity, and intuitiveness. The graph's ability to expand and modify means that you can add new types of links, new nodes, new labels, and new subgraphs to an existing structure without compromising existing queries and application functionality. Graph databases often do not have a scheme that provides flexibility. Due to this, graph models do not need to pre-model tasks in the smallest details, which is very convenient due to business requirements changing [3, p. 148]. However, it becomes clear that the relational data model today may not be effective enough in the context of increasing and complicating data. [4] highlights the benefits of graph databases such as ease of design, management, and modification.

The consolidation and integration of information services, typical of the current stage of development of corporate IT, are accompanied by the integration of disparate

databases into a single complex, which is very expensive to implement on the basis of relational model but can be done almost painlessly using graph [4].

The area of using graph databases is very large. The interest of developers in the graph data model has made it possible to write many scientific papers on the use of graph databases in various fields - from marketing, business intelligence and education to geodata, public and even defense sectors (example - military operations planning systems; analysis and support systems decisions in theaters of war).

At the same time, such areas of application as social applications and networks stand out. Using relational databases with a huge number of connections between millions of users means constant delays in query execution and modifying a project can take several months. Therefore, in this case, one of the important reasons for choosing graph databases is a large increase in productivity when working with interconnected data compared to relational databases.

Also, a graph data model can provide visualization using graph bypasses. This provides an opportunity to quickly research and view graph data to obtain valuable information.

In [5] the possibilities of relational and graph databases for the development of digital educational systems are considered. The authors suggest that the second option is more efficient and justified due to the high requirements for the project. Modern development of education involves individualization, which means the organization of the educational process according to the characteristics of each student [5, p.6]. Analyzing the data models implemented in relational and graph databases, the authors conclude that in this case graph databases are more efficient in terms of of query design, speed of execution and ease of use of the database itself. It is also possible to use graph databases with an emphasis on a large number of different relationships between objects, which allows you to consider such objects as graphs.

Graph databases are a good choice for recommender systems. Using a graph database, you can store in a graph the relationships between information categories such as the interests of the buyer, his friends, and the history of his purchases. With a

highly accessible graph database, you can recommend products to users based on what products other users, that are interested in the same sport or have a similar shopping history, have bought. Or you can find people who have common acquaintances, but who are not yet familiar with each other, and encourage them to make friends [6]. Figure 1 is an example of a social graph showing relationships between users, common interests, and more. You can see that users named Ann and Robert study in the same institution - MIT, so it would be advisable to recommend them to make friends. The same goes for Ann and Steven, who not only love to read, but also have a mutual friend, a user named Emma.

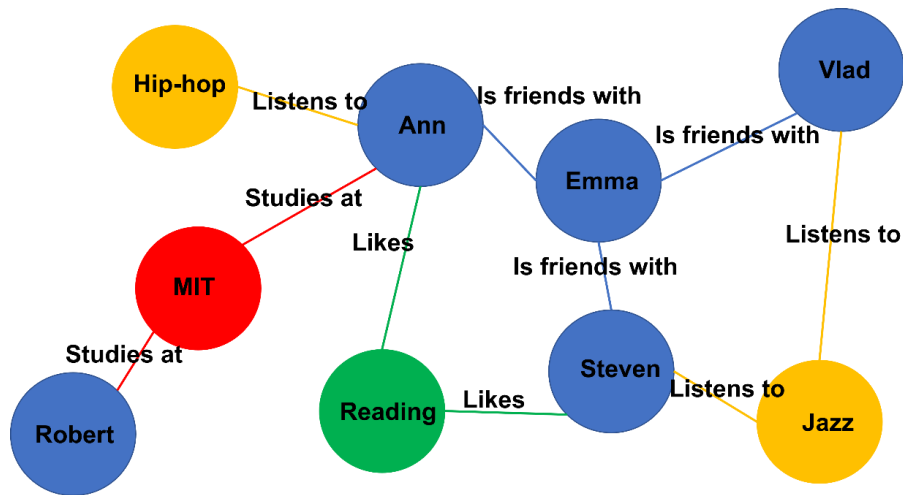

Figure 1 – A social graph representing links between several users and their interests

Conclusion. Graph databases are very efficient compared to relational databases. Features of the graph data model allow flexible operations with data in the database. The main advantages of graph databases are ease of design, management and modification, and their effectiveness is clearly demonstrated by the fact that they are an alternative to relational databases in many areas of human activity.

REFERENCE:

DB-Engines Ranking. *DB-Engines*. URL: <https://db-engines.com/en/ranking> (date of access: 25.12.2021).

Рубан Н. Н. Графовые базы данных. Sloviansk, 2013. 4 p. URL: <https://ddpu.edu.ua/fizmatzbirnyk/2013/114.pdf> (date of access: 25.12.2021).

Зорко П. А., Кулевич А. О., Хрол К. А. Графовые баз данных и их свойства. *Компьютерные системы и сети*, Minsk, 19–23 April 2021. 2021. P. 148–150.

Применение графовых баз данных. *NitrosData*. URL: <https://nitrosdata.ru/2019/02/20/primenenie-grafovyh-baz-dannyh/> (date of access: 27.12.2021).

Абрамский М. М., Тимерханов Т. И. Сравнительный анализ использования реляционных и графовых баз данных в разработке цифровых образовательных систем. *Вестник НГУ*. 2018. Vol. 16, no. 4. P. 5–12.

Что такое графовая БД? *Amazon Web Services*. URL: <https://aws.amazon.com/ru/nosql/graph/> (date of access: 28.12.2021).

ІСТОРИЯ (HISTORY)

УДК 392.51

Андрющенко К.Д.

учитель истории и обществознания

Муниципальное общеобразовательное учреждение Ильинская средняя

общеобразовательная школа №25

(Россия, пос. Ильинский)

СВАДЕБНЫЕ ТРАДИЦИИ ГРЕКОВ СЕВЕРНОГО ПРИАЗОВИЯ (КОНЕЦ XVIII – ПЕРВАЯ ПОЛОВИНА XIX СТ.)

Аннотация: в данной статье рассматриваются особенности свадебных традиций греков Северного Приазовья в конце XVIII – первой половине XIX вв., анализируются ритуалы, которые существовали в культуре греков.

Ключевые слова: греки Северного Приазовья, свадебные традиции, сватовство, сюрна.

История греков Приазовья в последние годы приобрела популярность среди исследователей. Греки всегда жили замкнутой общиной, что не всегда было понятно окружающим ее народам. Прежде всего это было связано с тем, что греки в рассеянном или компактном виде не только составляли одно из многочисленных этнических сообществ на территории Украины, но и имеют в своей истории мариупольскую и нежинскую волны колонизации. Все эти факторы позволили грекам сохранить их самобытность и этнические особенности, которые в первую очередь относились к повседневной жизни быту.

Историографию работы составляет специальная литература, которая разделена на следующие группы: труды советских ученых, работы современных украинских исследователей, работы краеведов. Советские ученые занимались исследованием добрачных знакомств греческой молодежи (А.Н. Ксенофонта-

Петренко) [1]. С.А. Лукьянова в своем труде [2] раскрывала основные семейные обряды греков Приазовья и определяла их значимость в формировании этнического самосознания будущего поколения. Одним из основательных работ по проблеме исследования состояния женщин-гречанок является труд мариупольской исследовательницы С.С. Арабаджи [3].

Источниковая база исследования представлена источниками личного происхождения и актовыми документами. В сборнике Г. Бадасена [4] опубликованы воспоминания и статьи о родном поселке Ялта, его жителях, родных автора. В воспоминаниях К. Хаджинова [5] описывались свадебные обычаи греков. М. Кечеджи-Шаповалов [6] вспоминал об отношении родителей невесты к свадьбе. «Высочайше подтвержденный план раздач в Новороссийской губернии казенных земель к их заселению» [8] свидетельствует об особенностях свадьбы, развода и о женском образовании в Северном Приазовье.

Свадьба всегда была важнейшим праздником, проводимым с почестями, и носила в себе морально-социальное содержание. Созданию семьи в народе всегда придавалось особое значение. Началом свадебной игры было сватовство. Если юноше понравилась девушка, он сообщал о своем намерении жениться самой девушке или ее родителям. В доме девушки немедленно собирался семейный совет из родственников, разбиравших семью жениха. Если родители девушки признавали эту семью достойной их дочери, они извещали родителей парня, что готовы принять старост.

Родственники жениха приходили в дом родителей невесты. Происходил традиционный обмен подарками. Мать жениха приносила большой шелковый платок, золотое (серебряное) кольцо, золотой крест. Обязательно приносили сладости. На большом сватовстве определялся день свадьбы.

Интересными ритуально-магическими моментами была покупка невесты женихом у семьи и подруг, умыкание ее в течение первого дня свадьбы по

предварительной договоренности с девушками и снова ее покупка, что указывает на рудиментарные формы первоначальных браков [9, с. 269].

После вступления в брак молодые шли в дом жениха [10].

В греческих селах молодые брачную ночь проводили в доме мужа. На другой день праздник продолжался. Обязательным блюдом в этот день был бульон из баранины – сюрпа.

После свадьбы начиналась жизнь молодой в новой семье. Ее знакомили с домашней обстановкой, с работой дома. Невестка первое время не должна была разговаривать со свекровью и свекром. Впоследствии свекровь дарила невестке золотую монетку и начинала разговаривать с ней. Позже свекровь говорила невестке, что она может заговорить со свекром [10].

Итак, греческую свадьбу можно рассматривать как комплекс ритуалов – сакральных и социально-юридических договоров, своеобразно упорядочивающих мир человека во время женитьбы на духовном и материальном уровнях.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Ксенофонта-Петренко О.Н. Семейные обряды в селе Сартана // Культурно бытовые процессы на Юге Украины. – М.: Наука, 1979. С.173-184.
2. Лукьянова С.О. Этнические традиции греков Приазовья как основа семейного воспитания // Педагогическое мастерство: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2014 г.). – М.: Буки-Веди. 2014. С. 280-282.
3. Арабаджи С.С. Повседневная жизнь гречанки Приазовья в конце XIX – начале XX ст. // «Гілея (науковий вісник)»: Збірник наукових праць. К. 2009. С. 4-11.
4. Бадасен Г.В. Обряды // По страницам истории села Ялта (Из воспоминаний о родине моей и моих предков). – Мариуполь. 2007. С. 147-149.
5. Хаджинов К. Зарисовки из семейного альбома, или не мои воспоминания

// Хронос. 2005. № 3. С. 4-5.

6. Кечеджи-Шаповалов М.В. Старый и Новый Мариуполь // – Мариуполь: Эл.-типोगрафия Бр. Гольприн. 1919. 30 с.
7. Фирман турецького султана Мустафы митрополиту Гелеону на Крымскую епархию. 1759 // Калоеров С.А. От Крыма до Мариупольского греческого округа (1652-1783). – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд». 2008. С.19-24.
8. Высочайше подтвержденный план раздач в Новороссийской губернии казенных земель к их заселению 1764 г. Марта 22. // Калоеров С.А. От Крыма до Мариупольского греческого округа (1652-1783). – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд». 2008. С. 32-39.
9. Вейс Г. История культуры народов мира // Г. Вейс. – М.: Свет. 2004. 960 с.
10. Князева Т.М. Этнопсихологические аспекты семейно-родовой жизни греков Приазовье [Электронный ресурс]. URL: <http://vuzlib.com/content/view/1555/62>.

Andryushchenko K.D.

History and Social Science Teacher

Municipal educational institution Ilyinskaya secondary school №25

(Russia, Ilyinsky)

WEDDING TRADITIONS OF THE GREEKS OF THE NORTHERN AZOV (LATE XVIII - FIRST HALF OF THE XIX CENTURY)

***Abstract:** this article examines the peculiarities of the wedding traditions of the Greeks of the Northern Azov region at the end of the 18th - first half of the 19th centuries, analyzes the rituals that existed in the culture of the Greeks.*

***Keywords:** Greeks of Northern Azov, wedding traditions, matchmaking, surprise.*